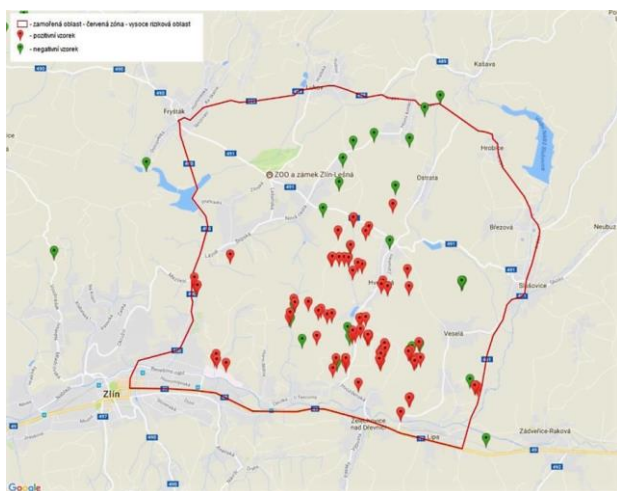

КОНТРОЛ НА ЕПИЗОТИЯТА ОТ АФРИКАНСКА ЧУМА ПО СВИНЕТЕ В ЧЕХИЯ ЧРЕЗ ИЗПОЛЗВАНЕ НА АКТИВЕН ВИРУСОЛОГИЧЕН НАДЗОР И ВЪВЕЖДАНЕ НА ИНОВАТИВНИ МЕТОДИ ЗА РЕДУЦИРАНЕ ПОПУЛАЦИЯТА НА ДИВИТЕ СВИНЕ

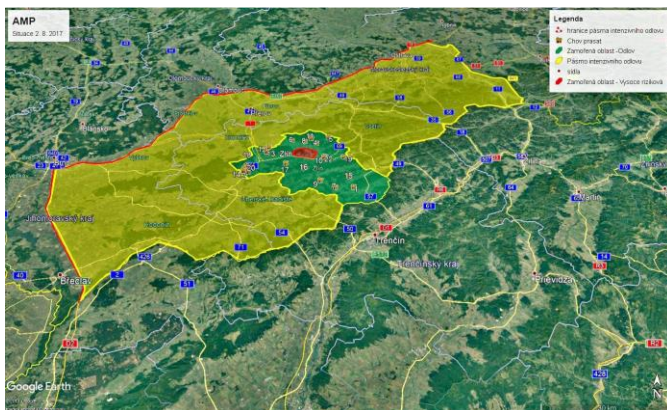
Проф. Георги Георгиев - ЦОРХВ

Първият случай на АЧС в Чешката република беше установен на 26.06.2017г. в гориста местност в района на гр. Злин (Моравия). Веднага, съгласно Council Directive 2002/60/EC бяха дефинирани заразна и надзорна зони (Фиг.1 и Фиг 2). Резултатите от извършения активен вирусологичен надзор в заразената зона, определена на 1 034 km² показват, че до момента 107 от намерените трупове (139) на диви свине в инфектирана зона са дали положителен лабораторен резултат за АЧС (фиг.1).

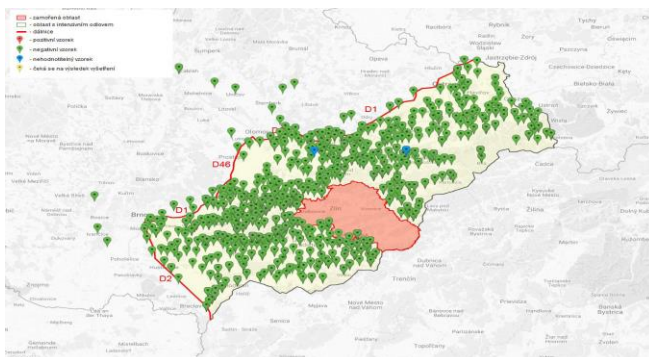
Фиг. 1. Заразна зона в региона на гр. Злин, определени съгласно Council Directive 2002/60/EC

Установена бе и нова зона (в жълто) за активен улов на диви прасета. В тази зона до момента (14.9.2017г.) са уловени 3607 диви свине, преди всичко от района на Кромержижа (749) и Унгарско Градище (745). Всичките лабораторно изследвани проби от тези прасета са с негативен резултат за АЧС. В надзорната (зелената) зона са отстреляни още 494 диви свине и всичките те са дали отрицателен лабораторен резултат за АЧС (фиг.2, Фиг.3). По такъв начин от началото на епидемията от АЧС в Чехия до момента вирусът все още се установява в региона неговото първоначално регистриране – окръг Злин без признаци за разпространение. Последните 5 броя умрели или болни диви прасета са докладвани чрез системата WAHID на ОИЕ на 28.09.2017г., и са установени в заразната зона (на картата оцветена в червено)

Фиг. 2. Заразна и предпазни зони в региона на гр. Злин. Допълнителна жълта зона за активен улов на диви свине.

До момента няма регистриран случаи на болестта при домашни свине или в друг регион на страната (близо 2 месеца след първото му регистриране!). За да се изпълни изработения от чешката ветеринарна служба план за контрол на заболяването АЧС чрез намаляване на плътността на популацията от диви свине в допълнително определената жълта зона се планира да се използват 31 капана, а за всяко уловено диво прасе ловците ще получават по 1000 CZK (40 €) премия от държавата.

Фиг. 3. Уловени диви прасета в зоната за интензивен улов (към 15.09.2017) общо 3607 бр., всичките с негативен лабораторен резултат за АЧС

Европейският орган по безопасност на храните (ЕОБХ) (EFSA Journal 2014;12(3):3616) дава оценка на методите за редуциране на популацията от диви свине чрез отстрел или чрез използването на капани и приложимостта им за намаляване на риска от разпространение на вируса на АЧС. Съгласно това научно становище възможността за предаване на вируса на АЧС чрез директен и индиректен контакт между популациите от чувствителни диви свине **зависи от много фактори**, включително от **плътността на популацията**, от факторите влияещи върху продължителността на инфекциозния период и пространственото разпределение и контактите между индивидите вътре в популациите от диви свине.

На фона на широкото разпространение на АЧС в Прибалтийските републики и Полша ефективният контрол на болестта в момента е много по-предизвикателен. **Тази нова стратегия в Чехия има за цел да сведе до минимум контакта между дивите и домашните прасета чрез ограждане на свиневъдните обекти, ограничаване броя на свободните или диви прасета чрез интензивен улов в ограничен регион с използването на два подхода – електрически ограждения и репеленти (Фиг.4). Ловците и ловните дружинки като важни партньори в надзора и контрола на заболяването АЧС при дивите свине в Чехия също ще бъдат финансово стимулирани и финансирани от държавата (Фиг. 4 и Фиг.5).**

Фиг.4. Усъвършенстван капан за улов на диви прасета

Има много противоречиви мнения за това как най-добре да се контролира АЧС при дивите свине. Идеалният случай би бил чрез отстраняването на трупове по време на епидемии, последвано от обеззаразяването на околната среда, където те са намерени или са отстреляни. Отчита се факта, че тези мероприятия са много скъпи и трудно изпълними или контролируеми. Другото мнение на експертите на ЕОБХ е, че **ако се увеличи натиска на лова, той може да бъде контрапродуктивен**, тъй като може да накара дивата свиня да се разпространи в други (неинфектирани) региони.

Допълнителното подхранване би ограничило в известна степен движенията за търсене на нови хранителни полета в една добре дефинирана област, като по този начин би ограничило разпространението на вируса на АЧС. Това обаче, би опосредствало по-близкия контакт между животните и по този начин би се улеснило предаването на болестта. Ограждането на откритите площи, за да се избегне движението на дивите животните е трудно и скъпо за изпълнение и поддръжка мероприятие. Това нарушава движенията в дивата природа и в крайна сметка миграцията на другите видове за това и нейната ефективност, макар и спорна в момента се използва за първи път в региона на гр. Злин.

Сегашната ситуация с огромни райони на ЕС и Източна Европа, засегнати от АЧС показва, че все още сме далеч от успешното контролиране или пълното изкореняване на болестта, от което следва, че трябва да сме готови за интензивна и продължителна борба с това заболяване. ***Всички страни от региона на Балканите следва да работят координирано чрез разработване на средносрочни и дългосрочни устойчиви стратегии за управление на този риск на всички нива (търговия, селско стопанство, ловци, власти по околната среда, ветеринарни служби и др.).***

Фиг.5. Електрически ограждения и използване на репеленти за ограничаване движението на дивите прасета извън заразната зона

Стратегията изисква разработването на различни сценарии и модели на епизоотичния процес при условията структурата на животновъдните обекти в България. Необходимо е идентифициране на рисковите фактори за проникване на заболяването в страната от съседна Румъния, Молдова, Русия или от други засегнати страни на ЕС. ***Това включва разработването на пространствени модели на технологичните връзки при промишленото свиневодство, модели за влиянието на т.н. „антропогенен фактор“, особено за свинете, отглеждани в по-малките ферми и фермите от н. р. „заден двор“.*** Оценка и анализ на възможните контакти между дивите и домашните свине с отчитане на възприетите технологиите в нашето свиневодство и поведенческите особености на породата „източнобалканска свиня“ (ИБС). ***Необходимо е разработването на подходящи модели и сценарии за развитие***

на эпизоотичния процес с обхващане на популацията от ИБС. На първо място следва да се извърши картографиране на местообитанията на домашните, дивите и източно-балканските свине в най-рисковите региони на страната от областите Шумен, Варна, Добрич, Бургас и Ямбол. Повишаване готовността и компетентността на ветеринарни власти по места за профилактика и контрол на АЧС на различни нива.

Използвана литература:

1. Scientific report of EFSA: Evaluation of possible mitigation measures to prevent introduction and spread of African swine fever virus through wild boar. EFSA Journal 2014;12(3):3616
2. Информационната система на ЕС за обявяване на особено опасни болести по животните (ADNS) - https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/not-system_en
3. Федералната служба по ветеринарен и фитосанитарен надзор на Руската Федерация (Россельхознадзор) - [http://www.fsvps.ru/fsvps/iac/messages/Бюлетин No 224 на информационно аналитичен център \(АИЦ\)](http://www.fsvps.ru/fsvps/iac/messages/Бюлетин%20No%20224%20на%20информационно%20аналитичен%20център%20(АИЦ))
4. Професионална общност на свиневъдите - <http://www.pig333.com>, /José Manuel Sánchez-Vizcaíno Испания/.
5. PAFF (2017) Presentations on African Swine Fever in 2017 https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulatory_committee/presentations_en
6. OIE (2017) Follow-up Report No. 1 (OIE Report No, 24464): African Swine Fever, Romania http://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?page_refer=MapFullEventReport&reportid=24464
7. African Swine fever in Eastern Europe Department for Environment, Food and Rural Affairs Animal and Plant Health Agency (UK). Advice Services - International Disease Monitoring, Updated Outbreak Assessment #11, 3rd August 2017.

29.09.2017 г.